

НАСОКИ

ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕТО НА ЧЛЕН 5 ОТ REMIT ЗА ЗАБРАНА СРЕЩУ МАНИПУЛИРАНЕТО НА ПАЗАРА № 1/2018

ПРЕЗАПАСЯВАНЕ С КАПАЦИТЕТ ЗА ПРЕНОС

22 март 2018 г.

ЦЕЛ НА НАСТОЯЩИЯ ДОКУМЕНТ

Съгласно член 16, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия („REMIT“), Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия („Агенцията“) издава необвързващи насоки, за да гарантира, че националните регулаторни органи („НРО“) изпълняват своите задачи по настоящия регламент по координиран и последователен начин.

С оглед на това Агенцията публикува четвъртото издание на Насоките на ACER относно прилагането на REMIT („Насоките на ACER“) на 17 юни 2016 г.¹, което съдържа общи указания към националните регулаторни органи относно прилагането на определенията, посочени в член 2 от REMIT, и дава примери за типовете поведение, които могат да спаднат към определението за манипулиране на пазара, посочено в член 2, параграфи 2 и 3 от REMIT.

Чрез настоящата поредица от обяснителни бележки Агенцията допълва Насоките на ACER, като осигурява по-подробна информация за специфични типове поведение, които представляват манипулиране на пазара и опит за манипулиране на пазара, забранени от член 5 от REMIT. Като осигурява по-голяма яснота чрез обяснителни бележки, Агенцията цели да сподели своите знания относно общата рамка за оценка, която трябва да бъде използвана от НРО при определяне на това, дали даден тип поведение може да представлява нарушение на REMIT.

Обяснителните бележки включват по-често повтарящите се примери и индикатори, свързани със специфични типове поведение, но не са изчерпателни в това отношение. Търговските стратегии се развиват непрестанно и това не позволява идентифицирането на всички типове поведение и индикатори, свързани с конкретни понятия в REMIT. Ето защо е възможно да има положения, които не са обхванати от настоящата обяснителна бележка, но които може въпреки това да представляват пазарна злоупотреба по REMIT. Агенцията ще обновява обяснителните бележки при необходимост.

При прилагане на принципите, изложени в настоящата обяснителна бележка, НРО трябва да вземат предвид специфичните факти и обстоятелства във всеки отделен случай. В допълнение настоящата обяснителна бележка не засяга тълкуването, което може да даде Съдът на ЕС относно прилагането на член 5 от REMIT на обсъденото тук понятие.

Ключова дума (Ключови думи): REMIT, манипулиране на пазара, презапасавање с капацитет за пренос, изпрани сделки, пазари в рамките на деня, непрекъсната търговия, явно разпределяне на капацитета, неявно разпределяне на капацитета

¹ Достъпно на <https://documents.acer-remit.eu/category/quidance-on-remit/>.

Съдържание

1	Въведение	4
2	Презапаяването с капацитет за пренос като понятие	6
3	Оценка по член 5 от REMIT	11
3.1.	Въведение	11
3.1.1	Презапаяването с капацитет като манипулиране на пазара	12
3.1.2	Презапаяването с капацитет като опит за манипулиране на пазара	12
3.2	Лъжливи или подвеждащи сигнали.....	13
3.3	Позициониране на цените	16
4	Индикатори за идентифициране на подозрително презапаяване с капацитет.....	20
4.1.	Индикатори в контекста на неявното и явното разпределяне на капацитета	20
4.2.	Индикатори в контекста само на неявното разпределяне на капацитета.....	21
5	Обобщение	22

1 Въведение

- (1) С настоящата Обяснителна бележка Агенцията цели да предостави допълнителни подробности² за своите виждания относно прилагането на REMIT в контекста на презапаяване с междузонов капацитет за пренос („презапаяване с капацитет“).
- (2) Настоящата Обяснителна бележка описват обща рамка, която насърчава НРО да подхождат последователно при оценяването на този тип поведение. Целта им е да помогнат на НРО при разглеждането на подозрително поведение, включващо презапаяване с капацитет, когато такова поведение бъде забелязано, и при вземането на решение дали е необходимо да бъдат приложени процедури за разследване и правоприлагане. Обхватът на настоящата Обяснителна бележка не включва конкретни инструменти за разследването на възможните случаи на презапаяване с капацитет.
- (3) В настоящата Обяснителна бележка презапаяване с капацитет се отнася до акта на придобиване от участник на пазара („УП“) на целия или част от разполагаемия капацитет за пренос („РКП“), без да го използва или без да го използва ефективно.
- (4) Агенцията избра презапаяването с капацитет за втора тема от тази поредица обяснителни бележки, тъй като това поведение може да има силно вредно въздействие върху функционирането на вътрешния енергиен пазар. То би могло да навреди на използването на трансгранични³ междусистемни електропроводи за постигането на икономически ефективни резултати⁴. Презапаяването с капацитет може също така да намали възможностите за конкуренция на един или повече свързани пазари за търговия на едро с енергия и да попречи на сближаването на цените на енергията.
- (5) Презапаяването с капацитет може да възникне като част от стратегия за манипулиране, например когато даден участник на пазара иска:
 - да получи пряка печалба от възникването на ценови спред/разлика в цените между тръжните зони, като използва презапаяването с капацитет, за да попречи на сближаването на цените и/или за да създаде възможност за раздалечаване на цените;
 - да получи косвена печалба от позициите, които държи в различни тръжни зони, като част от стратегия за манипулиране на кръстосани пазари;
 - да се възползва от факта, че друг участник на пазара не може да търгува между тръжни зони поради презапаяване с капацитет; или
 - да накара друг участник на пазара да вземе неоптимални за него решения въз основа на лъжливи сигнали относно търсенето или предлагането на електрическа енергия в свързани тръжни зони.
- (6) Обхватът на настоящата Обяснителна бележка към момента е ограничен до презапаяването с капацитет, възникващо на електроенергийните пазари в рамките на деня⁵ с явно или неявно разпределяне на капацитета. Това се дължи на: (i) спецификите на пазара, структуриран за търговия във времеви интервал „в рамките на деня“; и (ii) значимия брой потенциални нарушения на REMIT, включващи презапаяване с капацитет в този времеви интервал, които са били оценени от НРО през последните години.

² В раздел 6.4 от Насоките на ACER Агенцията дава пример за презапаяване с капацитет като широка категория практика, която може да представлява манипулиране на пазара или опит за такова (обяснено като „действията, предприети от лица, които изкуствено причиняват ниво на цените, което не е обосновано от пазарните сили на предлагането и търсенето (...) на капацитета за пренос (...“).

³ Много често междузоновите сделки са и трансгранични сделки.

⁴ Например: преместване на енергията от зона с ниска цена към зона с висока цена.

⁵ При пазарите за търговия на едро с енергия пазарът в рамките на деня е пазар за покупката и продажбата на електрическа енергия от пазарни участници от момента, в който пазарът ден-напред затвори, до момента, в който търговията с енергия във времеви интервал „в рамките на деня“ престане да бъде позволена. В настоящия документ всяко споменаване на пазарите в рамките на деня включва търгове, двустранни договори и пазари за непрекъсната търговия.

- (7) По мнение на Агенцията електроенергийните пазари в рамките на деня са по-уязвими за манипулиране чрез презапасаване с капацитет за пренос отколкото пазарите с други времеви интервали. Това се дължи на факта, че на тези пазари капацитетът за пренос се разпределя между купувачите по реда на тяхната поява⁶ и обикновено се придобива явно или неявно на цена, равна на нула⁷, включително и когато стойността му е по-голяма от нула⁸. Тези характеристики имат няколко потенциални икономически последици, включително свръхконсумация, образуване на опашка от чакащи и стратегическо поведение.
- (8) В ситуации, при които няма ценообразуване при недостиг, капацитетът за пренос може да има стойност, но се оценява на нула и участниците на пазара имат стимул да го придобият. Такъв е случаят, когато даден участник на пазара очаква, че през търговската сесия в рамките на деня⁹ ще се появят ценови разлики между тръжните зони. Когато капацитетът за пренос бъде придобит, но не бъде използван или бъде използван неефективно, възникват потенциални (негативни) вторични последици за други участници на пазара, които: (i) може да бъдат принудени да купят/продадат електроенергия на цени, които са по-високи/по-ниски, отколкото биха били в противен случай; и/или (ii) се оказват възпрепятствани да използват капацитета за пренос.
- (9) Въпреки че настоящата Обяснителна бележка обхваща само електроенергията във времеви интервал „в рамките на деня“, презапасаването с капацитет може също така да включва или да възниква в други периоди от време, продукти и стоки¹⁰.
- (10) Важно е да се отбележи, че не всички случаи на презапасаване с капацитет се определят като нарушение на REMIT (условията, при които презапасаването с капацитет представлява нарушение на REMIT – в зависимост от специфичните обстоятелства във всеки отделен случай – са обяснени в раздел 3). Въпреки това ситуацията, които не се смятат за нарушение на REMIT, могат, от друга страна, да представляват нарушение на други европейски или национални норми, като например националните мрежови кодекси, разработени от един или повече оператори на преносни системи, европейските мрежови кодекси или конкурентно право.

⁶ Трябва да се отбележи, че член 55 от Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията, вижте ОВ L 197, 25.7.2015 г. (т.е. Регламента за разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването), предвижда разработването на единна методология за ценообразуване на междузонав капацитет за пренос в рамките на деня, отразяваща претоварването и динамиката на търсенето и предлагането.

⁷ Или близо до нула, ако се вземат предвид разходите по сделката.

⁸ За да се постигне разпределителна ефективност, цената на такива стоки обикновено се образува при равенство между пределната полезност и пределните разходи.

⁹ Търговската сесия е времеви интервал, през който е позволено търгуването на конкретен продукт според правилата на мястото, където се търгува с него.

¹⁰ Съгласно конкурентното право на ЕС бяха взети някои решения относно презапасаването с капацитет на междусистемните газопроводи: COMP/39.315 - ENI (2010 г.) и COMP/39.402 - RWE (2009 г.). Тези решения са посочени тук само за пояснителни цели и са приети съгласно правна рамка, която се различава от REMIT и определенията, които се съдържат в REMIT. Важно е също така да се спомене, че в европейски мащаб бяха приети по-нови структурни мерки относно междусистемните газопроводи с цел да се намали рискът от презапасаване с капацитет, които включват: (i) Мрежов кодекс относно механизмите за разпределение на капацитет – Регламент (ЕС) № 984/2013 на Комисията от 14 октомври 2013 г. за установяване на Мрежов кодекс относно механизмите за разпределение на капацитет в газопреносни системи и за допълнение на Регламент (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета - текст от значение за ЕИП, ОВ L 273, 15.10.2013 г., стр. 5-17; (ii) Насоки относно процедурите за управление на претоварването – приложение I към Регламент (ЕО) №715/2009 предвижда четири механизма, целящи връщане на неизползвания капацитет обратно на пазара, ОВ L 211, 14.8.2009 г., стр. 36-54; и (iii) Решение на Комисията 2012/490/ЕС от 24 август 2012 г. за изменение на приложение I към Регламент (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета относно условията за достъп до газопреносни мрежи за природен газ – текст от значение за ЕИП, ОВ L 231, 28.8.2012 г., стр. 16-20.

Съществуващите механизми могат да спрат презапасаването с капацитет като поведение, но въпреки това появата му не може напълно да бъде изключена.

- (11) Настоящата Обяснителна бележка се състои от пет раздела. Раздел 1 е въведение в Обяснителната бележка. Раздел 2 обяснява презапаяването с капацитет като понятие и изследва основните елементи от понятието, независимо дали въпросното поведение нарушава REMIT, или не. Раздел 3 разглежда условията, при които презапаяването с капацитет е нарушение на REMIT. Раздел 4 представя индикаторите, които могат да помогнат за идентифицирането на подозрително търговско поведение в контекста на презапаяването с капацитет. И накрая, раздел 5 дава заключения и подчертава най-важните прозрения в тази Обяснителна бележка.

2 Презапаяването с капацитет като понятие

- (12) Настоящият раздел обяснява презапаяването с капацитет като понятие и определя основните му елементи. Условията, при които презапаяването с капацитет представлява нарушение на REMIT, са анализирани в раздел 3.
- (13) В контекста на настоящата Обяснителна бележка презапаяване с капацитет означава (i) *придобиването* на целия или част от *разполагаемия капацитет за пренос* (ii) *без той да бъде използван или да бъде използван ефективно*.
- (14) За да илюстрира презапаяването с капацитет на пазара в рамките на деня и предвид значимите разлики в модела на процедурите за явно и неявно разпределяне в рамките на деня¹¹, настоящият раздел представя и за двата модела: (i) как може да бъде придобит разполагаемият капацитет за пренос; и (ii) как той би останал неизползван или би бил използван по неефективен начин.
- (i) *Придобиване* на целия или част от разполагаемия капацитет за пренос
- (15) За да се презапая с капацитет за пренос, един участник на пазара първо трябва да придобие целия или част от разполагаемия капацитет (дори и цената да е нула). *Придобиването* на капацитет за пренос, енергиен продукт на едро, може да стане по следните начини, в зависимост от типа на процедурата за разпределяне:

¹¹ Неявно разпределяне на капацитета - неявното разпределяне на капацитета означава, че търговията с капацитет за пренос е включена (неявно) в търговията с електрическа енергия. За да се постигне това, следните ключови елементи са налице: (i) модулът за управление на преносната способност; (ii) единен споделен дневник на нарежданията; и (iii) модул за доставка (включващ клирингови къщи, например). Нарежданията на пазарните участници за купуване и продажба в определена тръжна зона на пазарите за непрекъсната търговия с електроенергия в рамките на деня с неявно разпределяне на капацитета са на разположение във всички свързани тръжни зони, докато има РКП между тръжните зони. Цените в тези нареждания за купуване и продажба не отразяват разходите за транспортиране, тъй като междузоновият капацитет за пренос се разпределя неявно от регулирания пазар, без това да е свързано със съответни разходи. За повече информация вижте параграфи 169 и 170 и пример 3 на стр. 88 от четвъртия Доклад за мониторинг на пазара (2015 г.), изготвен от ACER и CEER (Съвета на европейските енергийни регулатори):

http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER_Market_Monitoring_Report_2015.pdf.

Явно разпределяне на капацитета - явно разпределяне на капацитета означава, че междузоновият капацитет за пренос между тръжни зони може да бъде купуван от пазарните участници чрез платформи (обикновено разработени и управлявани от оператори на преносни мрежи). Към момента този капацитет се продава безвъзмездно и се предлага на купувачите по реда на тяхната поява. Междузоновите капацитети се предлагат на отделен пазар, който е независим от електроенергийния пазар. За повече информация вижте *Регламент № 2015/1222 на Комисията от 24 юли 2015 г. за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването*; L 197/24; <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015R1222>.

а) Неявно разпределяне на капацитета: *Придобиването* на целия или част от разполагаемия капацитет за пренос означава, че един участник на пазара едновременно купува и продава договор(и) за доставката на електроенергия в две тръжни зони, като този (тези) договор(и) неявно съдържа(т) разполагаемия капацитет за пренос, необходим за доставянето на енергията от другата тръжна зона.

б) Явно разпределяне на капацитета: *Придобиването* на целия или част от разполагаемия капацитет за пренос означава, че един участник на пазара придобива разполагаемия капацитет за пренос негрупиран с електроенергията (т.е. явно). Това по подразбиране включва задължението на пазарния участник да заяви електроенергия и разпределянето на капацитета за пренос от съответния оператор на преносната система към пазарния участник.

(ii) *Без той да бъде използван или да бъде използван ефективно*

(16) По-долу са изложени примери за *неизползването* или *неефективното използване* на капацитет за пренос за двата различни вида пазари:

а) Неявно разпределяне на капацитета:

Неизползването на разполагаемия капацитет за пренос възниква, например, когато даден участник на пазара придобие (неявно) разполагаемия капацитет за пренос от тръжна зона А към Б, първо като извърши изпрана сделка¹² (като продаде в А и купи в Б), и после извърши обратната изпрана сделка (като купи в А и продаде в Б). Поради обратното извършване на изпраната сделка в рамките на търговската сесия пазарният участник на практика не доставя електроенергия между А и Б.

Времевият интервал между първата изпрана сделка и извършването ѝ (частично) наобратно в рамките на търговската сесия е ключов фактор. Колкото по-дълъг е времевият интервал, толкова по-голямо може да е въздействието върху способността на други участници на пазара да използват капацитета.

Ако обръщането на сделката е частично, размерът на капацитета, съответстващ на обратната сделка, не се използва. Когато няма обратна сделка, пак е възможно да има *неефективно използване*, ако капацитетът е придобит с цел да се попречи на други пазарни участници да го използват или с цел да се създаде разлика в цените между тръжните зони или да се увеличи вече съществуващата такава.

б) Явно разпределяне на капацитета:

Неизползването на разполагаемия капацитет за пренос възниква, например, когато участник на пазара придобие капацитет за пренос в една посока (от тръжна зона А към Б)¹³ и в същото време или на по-късен етап придобие капацитет за пренос, който да бъде доставен по същото време в обратната посока (от тръжна зона А към Б). Като извършва офсетно придобиване по време на търговската сесия, пазарният участник на практика не доставя електроенергия от А към Б.

Времевият интервал между първото придобиване на енергия и офсетното (частично) придобиване по време на търговската сесия е ключов фактор. Колкото по-дълъг е интервалът, толкова по-голямо може да е въздействието върху способността на други участници на пазара да използват капацитета.

¹² Съгласно раздел 6.4.1 от Насоките на ACER относно REMIT изпраната сделка се определя като практика, състояща се от: „извършване на сделки за продажба или покупка на енергиен продукт на едро тогава, когато няма промяна на облагодетелствания интерес или на пазарния риск или когато прехвърлянето на облагодетелствания интерес или на пазарния риск е само между страни, които действат съгласувано или в условия на тайно споразумение“. За повече информация вижте Обяснителна бележка на ACER № 1/2017 относно изпраните сделки; <https://www.acer-remit.eu/portal/document-download?documentId=u518na123vg>.

¹³ И това е последвано от разпределяне на капацитета за пренос от съответния оператор на преносна система.

Ако придобиването в обратната посока е частично, размерът, съответстващ на второто придобиване, не се използва. Когато няма офсетно придобиване, пак може да има *неефективно използване*, ако капацитетът е придобит с цел да се попречи на други пазарни участници да го използват или с цел да се създаде разлика в цените между тръжните зони или да се увеличи вече съществуващата такава.

- (17) Счита се, че капацитетът за пренос е използван *ефективно*, когато е използван, за да удовлетвори законна необходимост на пазарния участник, движена от (очакванията за) предлагането и търсенето на електроенергия в различните тръжни зони. По-специално за пазара в рамките на деня една законна необходимост обикновено съществува, когато капацитетът за пренос е придобит в отговор на неочаквани промени във фундаментите на търсенето или предлагането¹⁴ и когато има пряка и ясна връзка между тези неочаквани промени и търговското поведение от гледна точка на времето и размера на нареждането/сделката¹⁵.
- (18) За да се илюстрира понятието презапасяване с капацитет на пазарите в рамките на деня, две неизчерпателни ситуации са представени в пример 1 (с неявно разпределяне на капацитета) и пример 2 (с явно разпределяне на капацитета).

¹⁴ Фундаментите на търсенето и предлагането са основните фактори, които движат търсенето и предлагането на енергийните продукти на едро, като: непланирани прекъсвания, оповестени през времеви интервал „в рамките на деня“ и отразяващи се на времеви интервал за доставка на продукта; промени в прогнозата за времето, възникнали през времеви интервал „в рамките на деня“ и отразяващи се на времеви интервал за доставка на продукта.

¹⁵ Пример за ситуация, в която се счита, че капацитетът за пренос е използван ефективно, защото е придобит в отговор на неочаквани промени във фундаментите на търсенето или предлагането, макар да има офсетно придобиване на капацитет за пренос по време на търговската сесия (с явно разпределяне): Участник на пазара в рамките на деня купува електроенергия в тръжна зона А за час Y. Той също така придобива междузонавия капацитет за пренос, необходим за прехвърлянето на енергията до тръжна зона Б (чрез механизъм за явно разпределяне) и я продава там. И трите стъпки са направени за кратък период от време. На по-късен етап пазарните цени се променят заради фундаментите (а не в резултат от действията на пазарния участник). Същият участник на пазара купува електроенергия в тръжна зона Б за час Y. Той също така придобива междузонавия капацитет за пренос, необходим за прехвърляне на енергията до тръжна зона А и я продава там. Отново и трите стъпки са направени за кратък период от време. И двете сделки са сключени за един и същи час – Y. В този случай пазарният участник придобива капацитета за пренос в обратната посока, но също така и го използва (в срещуположните посоки). Връзката между цената и размера на сделките е ключова при оценяването на използването на капацитета за пренос. В този пример има материална връзка между трите стъпки, посочени за всяка от сделките (купуването на електроенергия в една тръжна зона, придобиването на капацитета за пренос и продажбата на електроенергия в другата тръжна зона).

Пример 1: Презапаяване с капацитет на енергийния пазар в рамките на деня (с неявно разпределяне на капацитета)

Описание на ситуацията:

Разполагаемият капацитет за пренос между тържни зони А и Б за час 20 (19:00 - 20:00 ч.) е 500 mW във всяка посока.

Участник на пазара за непрекъсната търговия с електроенергия в рамките на деня подава нареждане за продажба в тържна зона А и съгласувано нареждане за покупка в тържна зона Б за час 20 за размер от 500 mW. Тъй като располагаемият капацитет за пренос между двете тържни зони е налице, той се разпределя неявно и двете нареждания са съгласувани, т.е. извършва се междузонова изпрана сделка. Чрез изпраната сделка пазарният участник посредством неявно разпределяне придобива целия РКП от тържна зона А към тържна зона Б (500 mW). След сделката располагаемият капацитет за пренос за час 20 е 0 mW от А към Б (и 1000 mW от Б към А).

По-късно през същата търговска сесия пазарният участник извършва същата изпрана сделка в обратна посока, като купува в тържна зона А и продава в тържна зона Б 500 mW електроенергия за същия час на доставка (час 20).

Разяснение:

Презапаяване с капацитет – В този случай и двата критерия за презапаяване с капацитет са изпълнени:

- (i) *Придобиване на целия или част от располагаемия капацитет за пренос* – Участникът на пазара извършва две сделки за продажба/купуване на енергийни продукти на едро. Макар че нарежданията за купуване и продажба са в различни тържни зони, в резултат на механизма за неявно разпределяне на капацитета те са съгласувани. По този начин пазарният участник придобива целия РКП от зона А към Б;
- (ii) *Без располагаемият капацитет за пренос да бъде използван* – Поради ефекта на неутрализиране на двете противоположни изпрана сделка, располагаемият капацитет за пренос остава неизползван от пазарния участник. Без тези сделки други пазарни участници щяха да могат да използват този РКП между тържните зони през периода, когато не е имало располагаем капацитет.

Съображения:

Извършване на обратна сделка поради неочаквани промени във фундаментите – В този пример извършването на обратната изпрана сделка не е в резултат на неочаквани промени във фундаментите. Ако пазарният участник сключи изпрана сделка, обратна на първоначалната, поради необходимостта да балансира позициите си в следствие на непланирано прекъсване или промяна в прогнозата за времето, настъпила след момента на сключване на първоначалната изпрана сделка, тогава се счита, че капацитетът е използван ефективно и съответно няма презапаяване.

Неизвършване на обратна сделка – В този пример пазарният участник изцяло обръща изпраната сделка, като купува 500 mW електроенергия в тържна зона А и я продава в тържна зона Б за същия час на доставка. В случай че пазарният участник използва капацитета като средство, за да попречи на други пазарни участници да го използват или за да създаде разлика в цените между тържните зони или да увеличи вече съществуващата такава, и не извърши обратната изпрана сделка, а вместо това продаде електроенергията в тържна зона Б след първата изпрана сделка, това поведение може въпреки всичко да представлява презапаяване с капацитет.

Спекулативно поведение – Спекулативното поведение (състоящо се в покупката/продажбата на енергиен продукт на едро с очакването, че в бъдеще неговата стойност ще се повиши/понижи, така че той да може да се продаде/закупи при материализиране на очакването) между тържни зони може да доведе до ефективно използване на капацитета. Въпреки това не може да бъде изключена и възможността спекулативното поведение да доведе до неизползване на капацитета за пренос и съответно до презапаяване с капацитет.

Пример 2: Презапаяване с капацитет на енергийния пазар в рамките на деня (с явно разпределяне на капацитета)

Описание на ситуацията:

Разполагаемият капацитет за пренос между тръжни зони А и Б за час 20 (от 19:00 до 20:00 ч.) е 500 mW във всяка посока.

Участник на пазара придобива целия РКП от А към Б чрез платформа за резервиране. След сделката располагаемият капацитет за пренос за час 20 е 0 mW от А към Б (и 1000 mW от Б към А).

За да затвори позицията си, пазарният участник придобива 500 mW капацитет за пренос от Б към А чрез платформа за резервиране.

Разяснение:

Презапаяване с капацитет – В този случай и двата критерия за презапаяване с капацитет са изпълнени:

- (i) *Придобиване на целия или част от располагаемия капацитет за пренос* – Пазарният участник сключва две сделки, включващи енергийни продукти на едро: една за придобиването на 500 mW РКП от А към Б и една за придобиването на РКП в същия размер в обратната посока (от Б към А). Придобит е целият РКП от А към Б (500 mW), а от Б към А е придобита част от располагаемия капацитет за пренос (500 от располагаемите 1000 mW).
- (ii) *Без располагаемият капацитет за пренос да бъде използван* – Пазарният участник придобива располагаемия капацитет в едната посока (от тръжна зона А към Б), но после сключва обратната сделка за придобиване на същия размер РКП в противоположната посока (от тръжна зона А към Б). На практика в следствие на това располагаемият капацитет за пренос за този конкретен час остава неизползван във времеви интервал „в рамките на деня“. Без тези сделки други пазарни участници щяха да могат да използват този РКП между тръжните зони през интервала, когато не е имало располагаем капацитет.

Съображения:

Приложими са същите съображения като в пример 1.

3 Оценка по член 5 от REMIT

3.1 Въведение

- (19) За да осигури обща аналитична рамка, настоящият раздел анализира презапаяването с капацитет като понятие спрямо изложеното в REMIT определение за манипулиране на пазара и опит за манипулиране на пазара, като идентифицира обстоятелствата, при които презапаяването с капацитет се счита за нарушение на REMIT.
- (20) Съображения 1, 2 и 7 от REMIT, наред с други, установяват значимостта на насърчаването на доверие в интегритета на пазарите за търговия на едро с енергия, честната конкуренция и защитата на крайните потребители.
- (21) Съображение 13 от REMIT е от особено значение, тъй като излага подробности относно определени примери за манипулиране на пазара, свързани с капацитета за пренос: *„Манипулирането на пазарите за търговия на едро с енергия включва действията, предприети от лица, които изкуствено причиняват ниво на цените, което не е обосновано от пазарните сили на предлагането и търсенето, в това число действителната наличност на капацитет [...] за [...] пренос, както и от търсенето. Видовете манипулиране на пазара включват [...] преднамереното предприемане на действие, така че да изглежда, че [...] наличността на капацитет за пренос е различна от капацитета, който в действителност е технически наличен, в случаите, когато подобна информация засяга или има вероятност да засегне цената на енергийните продукти на едро. Манипулирането и неговото въздействие може да възникне извън границите, между пазарите на електроенергия и газ [...].”*
- (22) Член 5 от REMIT определя, че се забранява извършването или опитът за извършване на манипулиране на пазара по отношение на пазарите за търговия на едро с енергия. В член 2 от REMIT се дава определение за манипулиране на пазара и за опит за манипулиране на пазара. В това отношение в член 2, параграфи 2 и 3 от REMIT са разграничени четири различни категории манипулиране на пазара или опити за манипулиране на пазара чрез:
- (i) лъжливи/подвеждащи сигнали;
 - (ii) позициониране на цените;
 - (iii) нареждания/сделки, включващи фиктивни способности/заблуда; и
 - (iv) разпространяване на лъжлива или подвеждаща информация.
- (23) В зависимост от особеностите на всеки случай презапаяването с капацитет обикновено попада в едната или двете от първите две категории, посочени горе в (i) и (ii), защото:
- (i) С него **се дават или е вероятно да се дадат лъжливи или подвеждащи сигнали** на пазара относно предлагането, търсенето или цената и следователно презапаяването с капацитет попада в категорията „манипулиране на пазара” (член 2, параграф 2, буква а), подточка i) от REMIT), или е с намерението да го направи и попада в категорията „опит за манипулиране на пазара” (член 2, параграф 3, буква а), подточка i) от REMIT).
 - (ii) С него **се определя или се прави опит да определи цената** на един енергиен продукт на едро **на изкуствено равнище** (позициониране на цените) и следователно презапаяването с капацитет попада в категорията „манипулиране на пазара” (член 2, параграф 2, буква а), подточка ii) от REMIT), или е с намерението да го направи и попада в категорията „опит за манипулиране на пазара” (член 2, параграф 3, буква а), подточка ii) от REMIT).

- (24) Следователно, като се вземат предвид съображения 1, 2, 7 и 13 и членове 2 и 5 от REMIT, презапасяването с капацитет може да представлява манипулиране на пазара или опит за манипулиране на пазара. С него може да се направи така, че да изглежда, че разполагаемият капацитет за пренос е по-малък от капацитета, който в действителност е разполагаем технически, и да се дадат лъжливи или подвеждащи сигнали относно търсенето или предлагането на електрическа енергия в различните тръжни зони. Освен това при определени условия презапасяването с капацитет се отразява или е вероятно да се отрази на цената на енергийните продукти на едро, и по-специално на цената на електрическата енергия в различните тръжни зони.

3.1.1 Презапасяването с капацитет като манипулиране на пазара

- (25) Както е посочено в раздел 2, презапасяването с капацитет предполага (i) придобиването на целия или част от разполагаемия капацитет за пренос (ii) без той да бъде използван или да бъде използван ефективно.
- (26) С презапасяването с капацитет, състоящо се в придобиването на *значителна* част от капацитета за пренос, се дават/е вероятно да се дадат лъжливи/подвеждащи сигнали на пазара относно предлагането и търсенето на капацитет за пренос и електроенергия (или цената на електроенергията) и/или да се определи цената на електроенергията в различни тръжни зони на изкуствено равнище.
- (27) Придобитият капацитет (независимо дали чрез явно или неявно разпределяне) се счита за *значителен*, когато представлява част от разполагаемия капацитет за пренос, която потенциално може да намали или да възпрепятства сближаването на цените между свързани тръжни зони, което в противен случай би станало при ненарушено и конкурентоспособно взаимодействие между пазарните сили на търсене и предлагане.
- (28) Когато се определя дали придобитият РКП е бил *значителен*, е важно да се отчете дали е имало достатъчно търсене на РКП между две или повече тръжни зони. Търсенето в резултат от това подозрително поведение трябва да бъде изключено от оценката. Ако са замесени повече от две тръжни зони, размерът на придобития капацитет за пренос трябва да бъде установен, като се разгледат всички различни маршрути, по които може да се осъществи преносът на електроенергия. Търсенето на РКП трябва да бъде оценено за целия времеви интервал, който обхваща въпросната търговска сесия.
- (29) В обобщение, презапасяване с капацитет, което включва следните два елемента: (i) придобиването на *значителна* част от разполагаемия капацитет за пренос; и (ii) неизползването или неефективното използване на този капацитет, представлява манипулиране на пазара и е нарушение на REMIT.
- (30) Размерът на последиците/възможните последици от манипулирането на пазара чрез презапасяване с капацитет зависи, наред с други фактори, от обема на разполагаемия капацитет за пренос, който е станал обект на презапасяване, от ликвидността на пазарите и от времевия интервал, за който е възникнало презапасяване¹⁶ в течение на търговската сесия.

3.1.2 Презапасяването с капацитет като опит за манипулиране на пазара

- (31) Както е посочено в член 2, параграф 3, буква а) и член 5 от REMIT, презапасяването с капацитет може да бъде счетено за опит за манипулиране на пазара, без задължително с него да се дават (да е вероятно да се дадат) лъжливи или подвеждащи сигнали или да се поставя (да се опитва да се определи) цената на изкуствено равнище. Самото намерение на пазарния участник да даде тези сигнали или да определи цената изкуствено е достатъчно, за да се счита, че има опит за манипулиране на пазара. Ето защо придобиването на *значителна* част от разполагаемия капацитет за пренос не е задължително условие, за да се счете, че има опит за манипулиране на пазара. В този случай е важно да се анализира намерението на пазарния участник да манипулира пазара чрез стратегията да се презапаси с капацитет.

¹⁶ „Времеви интервал“ означава период от време между началото и края на презапасяването с капацитет (т.е. между придобиването на разполагаемия капацитет за пренос и обратната сделка, с която той се връща обратно на пазара).

- (32) В случай че пазарният участник не използва разполагаемия капацитет ефективно, т.е. използва го като средство, за да попречи на други пазарни участници да го използват или за да създаде ценова разлика между тръжните зони, неговото намерение може да бъде оценено чрез:
- (i) Анализ на други съществуващи нареждания и сделки на пазарния участник за същия времеви интервал и час на доставка. Например, на пазар с неявно разпределяне на капацитета, ако пазарният участник издава нареждания за продажба¹⁷ в тръжната зона (или група от тръжни зони), в която той действа като купувач в първоначалната изпрана сделка, или обратното, това може да представлява доказателство, че стратегията за презапасяване с капацитет е послужила като средство¹⁸.
 - (ii) Анализ на това, дали въпросният участник на пазара е имал друг(и) вариант(и), за да постигне търговските си резултати без презапасяване с капацитет. Ако някой участник на пазара би могъл да постигне същите/подобни търговски резултати без презапасяване с капацитет, това може да бъде доказателство, че стратегията за презапасяване с капацитет е послужила като средство¹⁹.
- (33) Следващите два подраздела (подраздели 3.2 и 3.3) обясняват по-подробно как презапасяването с капацитет, водещо до изпращане на лъжливи и подвеждащи сигнали и/или определяне на цената на изкуствено равнище, е нарушение на REMIT.

3.2 Лъжливи или подвеждащи сигнали

- (34) Съгласно член 2, параграф 2, буква а), подточка i) от REMIT, извършването на каквато и да е сделка или издаването на каквато и да е нареждане за търгуване с енергийни продукти на едро, с което се дават или могат да се дадат лъжливи или подвеждащи сигнали по отношение на предлагането, търсенето или цената на енергийни продукти на едро, представлява манипулиране на пазара.
- (35) Ако с поведението не се дават или не е вероятно да се дадат лъжливи или подвеждащи сигнали, то въпреки това може да е нарушение на член 5 от REMIT, доколкото има намерение да се дадат лъжливи или подвеждащи сигнали (опит за манипулиране на пазара). В действителност според член 2, параграф 3, буква а), подточка i) от REMIT извършването на каквато и да е сделка, издаването на каквато и да е нареждане за търгуване или предприемането на каквото и да било друго действие, свързано с енергиен продукт на едро, с намерение да се дадат лъжливи или подвеждащи сигнали по отношение на предлагането, търсенето или цената на енергийни продукти на едро, трябва да се счита за опит за манипулиране на енергийните пазари.

¹⁷ Ако нарежданията са подадени или изтеглени, преди изпраната сделка да се състои, тогава те не трябва да се включват в оценката.

¹⁸ Например, ако участник на пазара сключи изпрана сделка с цел балансиране, тя не трябва да е последвана от нареждания за продажба в тръжната зона, в която е била извършена покупка с изпраната сделка. Ако тези нареждания за продажба доведат до сделка, това отново ще създаде дисбаланс в портфейлите на пазарния участник.

¹⁹ Методът, по който участник на пазара придобива капацитет – продажба от тръжна зона А към Б чрез изпрана сделка, последвана от продажба на друг участник в тръжна зона Б и покупка от друг участник в тръжна зона А – дава същия резултат като варианта, при който се извършва продажба в А на друг участник на пазара в тръжна зона Б (междузонава сделка) и покупка в тръжна зона А от друг участник в тръжна зона А. Разликата е, че първият начин (чрез изпрана сделка) за осъществяване на стратегията ограничава конкуренцията. Например, при търговия с неявно разпределяне на капацитета, няма очевидна причина един участник на пазара да извърши изпрана сделка, за да постигне търговски резултати. Със споделените дневници на нарежданията пазарните участници трябва само да подадат оферта за това, което искат по отношение на предлагането и търсенето във всяка тръжна зона. Пазарът е структуриран така, че електроенергията да се насочва от зоните с ниски цени към зоните с високи цени и разполагаемият капацитет за пренос по подразбиране да се използва по най-ефективния и ефикасен начин.

- (36) С презапаявяването с капацитет може да се дадат или има вероятност да се дадат лъжливи или подвеждащи сигнали на пазара относно предлагането и търсенето на капацитет за пренос (енергиен продукт на едро) между тръжните зони и също така по косвен път относно цените на електроенергията в различните тръжни зони (друг енергиен продукт на едро).
- (37) С придобиването от страна на участник на пазара на значителен размер от разполагаемия капацитет за пренос между две тръжни зони чрез механизма за явно разпределяне се дава сигнал, че се очаква да настъпи предлагане на съответния размер електроенергия в една тръжна зона и търсене в друга тръжна зона. Ако бъде придобит целият РКП и все още има търсене на РКП, се дава допълнителен сигнал относно ситуацията на предлагане и търсене, тъй като търсенето на електроенергия от другите пазарни участници в една тръжна зона не може да отговори на предлагането в другата тръжна зона, и обратното.
- (38) Когато е налице презапаявяване с капацитет, използването на разполагаемия капацитет за пренос в действителност не отразява търсенето и предлагането в двете тръжни зони. По тази причина сигналите, които се дават с придобиването на разполагаемия капацитет за пренос, могат да бъдат подвеждащи или дори лъжливи. Това може да е в резултат от поведение за придобиване на РКП в една посока и по-късно през същата търговска сесия – в обратната посока с цел да се неутрализират задълженията от първата сделка.
- (39) С цел пояснение в пример 3 е представена една ситуация, описваща презапаявяване с капацитет, водещо до лъжливи и подвеждащи сигнали (с неявно разпределяне на капацитета).

Пример 3: Презапаяване с капацитет, водещо до лъжливи или подвеждащи сигнали по отношение на цената, търсенето и предлагането (с неявно разпределяне на капацитета)

Резюме:

Опит за манипулиране на пазара чрез презапаяване с капацитет с цел да се дадат подвеждащи сигнали по отношение на цените на електроенергията в тръжна зона Б, за да се повлияе на цената на двустранен договор, индексирани към цената в тази тръжна зона, и да се увеличи печалбата от този договор.

Описание на ситуацията:

При отварянето на енергийния пазар „в рамките на деня“ за доставка на следващия ден за час 13 (12:00 – 13:00 ч.) участник на пазара Х е с балансирани позиции в две тръжни зони, А и Б. Цената за този час е незначително по-ниска в тръжна зона А, отколкото в тръжна зона Б.

По-късно същия ден операторите на преносни системи обявяват разполагаемия капацитет за пренос между тръжни зони А и Б, който се равнява на 450 mW във всяка посока. Пазарният участник Х има договор за доставката на 1500 mW с пазарния участник Y в тръжна зона Б, който е индексирани към средната за пазара в рамките на деня цена за час 13. Участникът Х цели да даде сигнал относно цената в тръжна зона Б и да повлияе на средната цена в тази тръжна зона. Следователно след обявлението участникът Х сключва трансгранична изпрана сделка, като продава 450 mW в тръжна зона А и купува същото количество в тръжна зона Б. Чрез неявно разпределяне участникът Х придобива целия трансграничен капацитет от тръжна зона А към тръжна зона Б. По-късно през търговската сесия за час 13 участникът Х продава 350 mW в тръжна зона Б на цена, която е значително по-висока от преобладаващата преди това цена и в двете тръжни зони.

В края на търговската сесия участникът Х като цяло е с небалансирани позиции и в двете тръжни зони, но не връща оставащата електроенергия (100 mW) в тръжна зона А, а вместо това свежда до минимум разходите, водещи до дисбаланс, като използва базата си от активи/клиенти в двете тръжни зони (промяна в заявките). В резултат на монополизиранието на целия трансграничен капацитет пазарният участник Х със своята база от електропроизводствени активи и в двете тръжни зони успява да реализира стратегия за продажба, с която повишава продажната цена за час 13 в тръжна зона Б.

Разяснение:

Презапаяване с капацитет – Този случай отговаря на критериите за опит за манипулативно презапаяване с капацитет. Намерението на пазарния участник е да създаде монополистична позиция по отношение на съществуващия капацитет, попречвайки на други пазарни участници да използват този капацитет, за да доставят енергия от тръжната зона с ниска цена към тръжната зона с висока цена. Тази стратегия може да доведе до по-високи разходи, свързани с балансиране на позициите на пазарния участник в различните тръжни зони, но може и да му донесе печалба, като му позволи да продаде собствения си електропроизводствен капацитет на изкуствено завишени цени в зоната с по-високи цени, да предложи на крайните си клиенти по-високи цени за енергия в зоната с по-висока цена, или да получи печалба от взаимносвързани договори или пазари.

Подвеждащи сигнали – С изпраната сделка се дава подвеждащ сигнал по отношение на цените на електроенергията в тръжни зони А и Б, тъй като на пазара двете тръжни зони престават да бъдат считани за зона с една цена, а това от своя страна води до промяна в поведението на другите пазарни участници при офериранието. В частност тя подвежда пазарния участник Y по отношение на цената на неговия договор. Тъй като участникът Х придобива целия РКП, с това допълнително дава сигнал относно търсенето и предлагането на електроенергия, тъй като търсенето от една тръжна зона вече не е разполагаемо в другата тръжна зона и предлагането от втората тръжна зона вече не е разполагаемо в първата тръжна зона. Този сигнал е подвеждащ, защото не отразява истинското търсене и предлагане.

Съображения:

Презапасаване с капацитет – Този случай също отговаря на двата критерия за манипулативно презапасаване с капацитет:

- (i) *Придобиване на значителна част от разполагаемия капацитет за пренос* – С трансграничната изпрана сделка пазарният участник придобива целия РКП от тръжна зона А към Б. Като монополизира междусистемния капацитет за час 13, той контролира част от предлагането на енергия в тръжна зона Б, което съответно оказва влияние върху цената в тази тръжна зона.
- (ii) *Без разполагаемият капацитет за пренос да бъде използван ефективно (използван е като средство)* – Пазарният участник Х придобива разполагаемия капацитет за пренос в една посока (от тръжна зона А към Б) и го използва. Това използване обаче не се счита за *ефективно*, тъй като служи като средство и цели да осигури разлика в цените на тръжните зони, която да даде възможност на участника да продаде електроенергия в тръжна зона Б на цени, които са по-високи, отколкото биха били, ако трансграничната изпрана сделка не беше извършена.

Размер на последиците: В този случай е придобит целият РКП и по време на цялата търговска сесия няма капацитет за пренос (от А към Б). При тези обстоятелства се дават силни лъжливи и подвеждащи сигнали по отношение на търсенето, предлагането и цената.

3.3 Позициониране на цените

- (40) Съгласно член 2, параграф 2, буква а), подточка ii) от REMIT извършването на каквато и да е сделка или издаването на каквото и да е нареждане за търгуване с енергийни продукти на едро, с което се определя или се прави опит да се определи цената на един или повече енергийни продукти на едро (напр. договор за доставката на електроенергия) на изкуствено равнище, трябва да се счита за манипулиране на пазара.
- (41) Ако цената не е на изкуствено равнище, поведението може въпреки това да нарушава член 5 от REMIT, доколкото съществува намерение да се определи цената на изкуствено равнище. В действителност според член 2, параграф 3, буква а), подточка ii) от REMIT извършването на каквато и да е сделка, издаването на каквото и да е нареждане за търгуване или предприемането на каквото и да било друго действие, свързано с енергиен продукт на едро, с намерение да се определи цената на един или повече енергийни продукти на едро на изкуствено равнище, трябва да се счита за опит за манипулиране на енергийните пазари. Следователно опитът за манипулиране на пазара не включва задължително наличието на въздействие върху цената.
- (42) За да се установи дали има позициониране на цените, трябва да се оцени дали съществуват законни причини или възприети пазарни практики, заради които поведението на пазарния участник не представлява манипулиране на пазара или опит за манипулиране на пазара, както е посочено в член 2, параграф 2, буква а), подточка ii) от REMIT.
- (43) Когато разполагаемият капацитет за пренос се използва ефективно, равнищата на цените в свързаните тръжни зони са по-близки. Това се дължи на факта, че когато капацитетът за пренос се използва за доставянето на електроенергия между тръжните зони в отговор на търсенето и предлагането, той помага за понижаване на разликата в цените между свързаните тръжни зони и води до сближаване на цените.
- (44) Когато един участник на пазара придобие значителна част от разполагаемия капацитет за пренос и не я използва или я използва неефективно за пренос на електроенергия от зоната с по-ниска цена към зоната с по-висока цена, той поддържа цените на електроенергията в различните тръжни зони на равнища, които не са оправдани от пазарните фундаменти. Тези цени са изкуствени, тъй като не отразяват ценовото равнище, което би било постигнато, ако пазарният участник не беше извършил презапасаване с разполагаемия капацитет за пренос. Ето защо ако нямаше презапасаване с капацитет, другите пазарни участници биха били изложени на други равнища на цените.
- (45) С цел пояснение в пример 4 е представена една ситуация, описваща презапасаване с капацитет, водещо до изкуствена цена (с неявно разпределяне на капацитета).

Пример 4: Презапаяване с капацитет, с което се определя изкуствена цена (с неявно разпределяне на капацитета)

Резюме:

Манипулиране на електроенергийните пазари в рамките на деня чрез неизползването на 100 mW капацитет за пренос, с което цената в тръжна зона Б се позиционира на изкуствено равнище.

Описание на ситуацията:

В течение на търговската сесия за електроенергия във времевия интервал „в рамките на деня“ се случва следната поредица от събития (номерирани с буквата „Т“):

T1: На пазара в рамките на деня тръжни зони А и Б образуват единна ценова зона (цените в двете зони са еднакви) за един конкретен час на доставка, като разполагаемият капацитет за пренос при търговия между тях в двете посоки е 200 mW. Наредданията за продажба от тръжна зона А формират цена „продава“ в споделения дневник на наредданията, а наредданията за купуване от тръжна зона Б формират цена „купува“ от маржа купува-продава, който е 28–30 евро/mWh. Пазарният участник Y предлага най-добрата цена „купува“ (28 евро/mWh).

T2: Пазарният участник X извършва изпрана сделка между тръжните зони, като едновременно продава 200 mW в тръжна зона А и купува 200 mW в тръжна зона Б на цена 29 евро/mWh.

T3: Изпраната сделка разделя ценовата зона надве, тъй като вече няма разполагаем капацитет за пренос между зоните. Тръжна зона А вече е с марж купува-продава 20–30 евро mWh, а тръжна зона Б вече е с марж купува-продава 28–41 евро/mWh. След това пазарният участник X издава наредждане за продажба на 200 mW в тръжна зона Б на цена 40 евро/mWh (това става най-добрата цена „продава“ и маржът купува-продава в зона Б вече е 28–40 евро/mWh).

T4: В някакъв момент пазарният участник Y в Б осъзнава, че няма да може да купи на цена 28 евро/mWh и изравнява с офертата за 40 евро/mWh за 100 mW. Веднага след това пазарният участник X, който вече има сключена изпраната сделка и е продал 100-те mW на пазарния участник Y в тръжна зона Б, купува 100 mW на цена 30 евро/mWh в тръжна зона А, изравнявайки с най-ниската оферта.

T5: Не се сключват други сделки до малко преди края на търговската сесия, когато е сключена обратната изпрана сделка за оставащите 100 mW на цена 29 евро/mWh.

T6: В края на търговската сесия остават 100 mW от разполагаемия капацитет за пренос от тръжна зона А към Б.

Тази поредица от събития може да бъде илюстрирана чрез долната фигура:

Разяснение:

Презапасяване с капацитет - Този случай отговаря и на двата критерия за манипулативно презапасяване с капацитет:

- (i) *Придобиване на значителна част от разполагаемия капацитет за пренос* – С трансграничната изпрана сделка участникът X придобива целия РКП от тръжна зона А към Б, като разделя единната ценова зона на две зони с различни цени.
- (ii) *Без разполагаемият капацитет за пренос да бъде използван (остава неизползван)* – В резултат от ефекта на неутрализиране на двете противоположни изпрани сделки 100 mW от разполагаемия капацитет за пренос от тръжна зона А към Б остават неизползвани от пазарния участник.

Изкуствена цена – Ценовата разлика между тръжни зони А и Б възниква единствено заради презапасяването с капацитет за пренос от тръжна зона А към тръжна зона Б. Ето защо може да се счита, че с презапасяването с капацитет се е създадо изкуствено равнище на цените и следователно то представлява манипулиране на пазара. Без първоначалната изпрана сделка ценовата разлика: (i) нямаше да възникне по време на търговската сесия; (ii) щеше да се материализира на по-късен етап през търговската сесия; или (iii) щеше да е с по-ограничен размер.

Съображения:

Размер на придобития РКП – В този случай е придобит целият РКП, което дава по-голямо отражение върху цената, отколкото ако беше придобита само част. Макар че в настоящия пример пазарният участник придобива целия РКП чрез неявно разпределяне, за да се счита, че поведението е манипулативно презапасяване с капацитет, е достатъчно да бъде придобита значителна част от разполагаемия капацитет.

Времеви интервал – Ако първата изпрана сделка е била сключена при отваряне на пазара в рамките на деня (например, Т1 е отварянето на търговската сесия), а противоположната изпрана сделка е била сключена при затварянето му (например, Т5 е в края на търговската сесия), тогава периодът, през който е създадена изкуствената ценова разлика, би бил по-дълъг. Ето защо при оценяване на степента на нарушението трябва да бъдат взети предвид продължителността и размерът на въздействието върху пазара в рамките на деня.

Извършена е обратната сделка – В този случай е налице частично обръщане на трансакцията чрез втора изпрана сделка. Когато сделката е напълно обръната, въздействието върху цената може да бъде още по-голямо. Освен това обръщането на изпраната сделка може да бъде направено и с последователност, включваща няколко изпрани сделки и повече тръжни зони. Не е необходимо сделката да бъде обръната, за да се счете, че има презапасяване с капацитет. Такъв е случаят, когато капацитетът е използван с цел да се попречи на други пазарни участници да го използват или за да се създаде ценова разлика между тръжни зони, или да се увеличи вече съществуващата такава.

Цена на трансграничната изпрана сделка – В този случай трансграничната изпрана сделка е сключена на цена, която не се отразява на преобладаващия марж купува-продава в момента на сключване. Ако изпраната сделка се отрази на маржа купува-продава, този елемент придобива значение за оценката на законността на сключената изпрана сделка. Според Насоките на ACER относно изпраните сделки „(...) ако цената на изпраната сделка е извън маржа купува-продава преди момента на сключване, трябва да се счита, че тази сделка определя пазарната цена на изкуствено равнище”.

Манипулиране на кръстосани пазари – Този случай не включва стратегия за манипулиране на кръстосани пазари. В ситуации, при които един участник на пазара държи позиции, индексирани към засегнатите цени, обаче, презапасяването с капацитет може да послужи като средство за манипулиране на кръстосани пазари (пример: ползи от определяне на цените на производствените мощности на пазарния участник в зоната с висока цена; ползи от индексирани договори).

(46) С цел пояснение в пример 5 е представена ситуация, описваща същия вид презапасяване с капацитет, водещо до изкуствено равнище на цената на пазар с явно разпределяне на капацитета.

Пример 5: Презапаяване с капацитет, водещо до изкуствено равнище на цените (с явно разпределяне на капацитета)

Резюме:

Манипулиране на електроенергийните пазари в рамките на деня чрез неизползването на 100 mW капацитет за пренос, с което цената в тръжна зона Б се определя на изкуствено равнище.

Описание на ситуацията:

В течение на търговската сесия за електроенергия във времеви интервал „в рамките на деня“ се случва следната поредица от събития (номерирани с буквата „Т“):

T1: При отварянето на пазара в рамките на деня цената за конкретен час и в двете тръжни зони (А и Б) е 29 евро/mWh.

T2: В началото на търговската сесия пазарният участник Х придобива целия РКП (200 mW) от тръжна зона А към Б чрез явно разпределяне на капацитета.

T3: По-късно цените на електроенергията в двете тръжни зони се раздалечават, тъй като в следствие на придобиването на целия РКП от пазарния участник, от тръжна зона А към тръжна зона Б вече не може да се търгува с електроенергия. В тръжна зона А средната стойност между „купува“ и „продава“ е 20 евро/mWh, а в тръжна зона Б е 40 евро/mWh. Има силно търсене (над 1000 mW) за електроенергия в тръжна зона Б за цени под 40 евро/mWh.

T4: Пазарният участник Х подава нареждане за купуване в тръжна зона А за 200 mW на цена 20 евро/mWh. Успява да купи само 100 mW, тъй като нареждането получава само частично съответствие. След това той подава нареждане за продажба на тези 100 mW в тръжна зона Б на цена 40 евро/mWh. Нареждането е изпълнено. Пазарният участник печели от тази ценова разлика (20 евро/mWh) за 100 mW, но другите 100 mW остават неизползвани.

T5: В края на търговската сесия пазарният участник Х придобива 100 mW от разполагаемия капацитет за пренос от тръжна зона Б към тръжна зона А.

Разяснение:

Презапаяване с капацитет – Този случай отговаря и на двата критерия за манипулативно презапаяване с капацитет:

- (i) *Придобиване на значителна част от разполагаемия капацитет за пренос* – Пазарният участник придобива целия РКП от тръжна зона А към тръжна зона Б. В следствие на това сближаването на цените между двете зони става невъзможно, когато зоните цени започват да се раздалечават.
- (ii) *Без разполагаемият капацитет за пренос да бъде използван* – Пазарният участник придобива разполагаемия капацитет за пренос в едната посока (от тръжна зона А към Б), но после връща 100 mW, като придобива същия РКП в обратната посока (от тръжна зона Б към А). На практика в следствие на това разполагаемият капацитет за пренос остава неизползван в рамките на деня за този обвързан с конкретен час продукт. Ако тези сделки не се бяха състояли, други пазарни участници щяха да могат да използват този РКП от тръжна зона А към тръжна зона Б.

Изкуствена цена – Ако целият РКП не беше придобит в началото на търговската сесия, можеше да бъдат сключени други сделки на цена между 20 и 40 евро/mWh, без пазарният участник Х да участва като страна по договора. Разликата в цените между тръжни зони А и Б, които са 20 и 40 евро/mWh, се получава заради презапаяването с капацитет от тръжна зона А към тръжна зона Б. Предвид обемите, с които са били извършени сделки, разполагаемият капацитет за пренос е щял да стигне, за да се елиминира ценовата разлика. Ето защо може да се счита, че с презапаяването с капацитет се е създадо изкуствено равнище на цените и следователно то представлява манипулиране на пазара.

Съображения:

Приложими са същите съображения като в пример 4.

4 Индикатори за идентифициране на подозрително презапаяване с капацитет

- (47) При анализиране на дадено търговско поведение националните регулаторни органи трябва да вземат предвид следния неизчерпателен списък с индикатори, за да идентифицират подозрително поведение под формата на презапаяване с капацитет, което е вероятно да бъде манипулиране на пазара или опит за манипулиране на пазара по член 5 от REMIT.
- (48) За по-голяма прецизност индикаторите трябва да се използват в комбинация при откриване на подозрително поведение. Колкото по-голям брой индикатори задейства поведението на даден участник на пазара, толкова по-вероятно е това подозрително поведение да изпълни критериите, за да се счита за манипулация на пазара по член 5 от REMIT. Дадено поведение обаче може да представлява презапаяване с капацитет и без всички индикатори да бъдат задействани. Също така наличието на един от индикаторите не е непременно знак, че практиките на някой участник на пазара включват презапаяване с капацитет.

4.1 Индикатори в контекста на неявното и явното разпределяне на капацитета

- (49) Следните индикатори важат както за явния, така и за неявния механизъм за разпределяне на капацитета:

A – Ценова разлика между тръжните зони

- (50) Едно успешно манипулиране на пазара чрез презапаяване с капацитет води до разлики в цените между тръжните зони. Ето защо появата на ценови разлики между тръжните зони по време на търговската сесия²⁰ е един от индикаторите, които могат да помогнат за разкриването на презапаяване с капацитет.
- (51) Ценовата разлика (която се очаква) може да се измери чрез:
- (i) ценовата разлика, която може да се наблюдава пряко при едновременно сключени сделки; или
 - (ii) разликата между средните стойности на маржовете купува-продава.

B – дял на придобития РКП

- (52) Размерът на придобития от пазарния участник дял от общия РКП може да помогне за разкриването на презапаяване с капацитет, тъй като трябва значителна част от капацитета да бъде придобита, за да може презапаяването с капацитет да попречи за сближаването на цените²¹.
- (53) В ситуация, включваща множество тръжни зони, размерът на значителната част от разполагаемия капацитет за пренос се изчислява, като се вземат предвид всички маршрути между различните тръжни зони, при което капацитетът за пренос на всеки маршрут се определя като капацитета за пренос на междусистемния електропровод с най-нисък РКП.

²⁰ Ценовите разлики между свързани тръжни зони могат да бъдат арбитражни, ако при търговията в рамките на деня остане РКП в „правилната посока“. Щом целият РКП бъде придобит, между тръжните зони с различия в пазарните фундаменти може да възникне ценова разлика.

²¹ Обемът и дялът на придобития капацитет от общия РКП могат да окажат влияние върху ценообразуването в свързаните тръжни зони. Ако възникне ценова разлика, защото капацитетът, с който е извършено презапаяване, е необходим за намаляване на ценовата разлика между двете тръжни зони, размерът на капацитета може да се счита за значителен.

- (54) Когато придобитият капацитет за пренос е много малка част и няма пряко или косвено въздействие върху ценовата разлика между двете тръжни зони, равнището на лъжливите и подвеждащите сигнали на пазара вероятно е ограничено. От друга страна, ако делът на придобития капацитет за пренос е голям, то е вероятно с него да се дадат по-силни лъжливи и подвеждащи сигнали. За да се разбере подвеждащото въздействие на сигналите, е важно да се оцени делът на РКП, придобит чрез презапасяване с капацитет, спрямо разполагаемия капацитет за този конкретен продукт.

В – Дължина на интервала между сделките на един и същ участник на пазара

- (55) Сделките, които се извършват в самото начало и в самия край на търговската сесия, заслужават специално внимание, тъй като може да са знак за потенциално презапасяване.
- (56) Например, придобиването на РКП от една тръжна зона към друга веднага след отварянето на търговската сесия, както и придобиването на РКП в обратната посока точно преди затварянето на търговската сесия, ограничава възможността на други пазарни участници да използват разполагаемия капацитет за пренос по време на цялата търговска сесия.
- (57) Ако капацитетът за пренос е обект на презапасяване през значителна част от търговската сесия, въздействието на пазара е вероятно да бъде по-силно, отколкото ако презапасяването с капацитет обхваща по-малка част от търговската сесия за конкретния продукт.

Г – пряко или косвено обръщане на сделката

- (58) Презапасяването с капацитет включва неизползването или неефективното използване на капацитета за пренос. Прякото или косвеното²² обръщане на сделка за придобиването на разполагаемия капацитет за пренос между тръжни зони позволява на пазарния участник да отстрани разполагаемия капацитет за пренос от пазара и може да е знак за неизползването на междузонов капацитет.

4.2 Индикатори в контекста само на неявното разпределяне на капацитета

- (59) Следните индикатори са приложими само при механизма за неявно разпределяне на капацитета:

А – Използване на изпрани сделки между тръжните зони

- (60) На пазарите на електроенергия в рамките на деня с неявно разпределяне на капацитета, стратегиите за презапасяване с капацитет обикновено използват изпрани сделки. Например, един участник на пазара може да използва изпрани сделки „тип от А към А“, за да търгува със себе си в споделения дневник²⁴ от една тръжна зона към друга.
- (61) Използването на изпрани сделки между тръжни зони е индикатор, който може да е знак за потенциална стратегия за презапасяване с капацитет.

²² Използването на маршрут, различен от маршрута в първата сделка, довела до придобиването на капацитета за пренос.

²³ Повече информация за изпраните сделки „тип от А към А“, може да бъде открита в Обяснителна бележка № 1/2017 на Агенцията – Изпрани сделки, които са на разположение тук: <https://www.acer-remit.eu/portal/document-download?documentId=u518na123yg>.

²⁴ Един общ дневник на нарежданията, който позволява нарежданията, подадени от пазарните участници в една тръжна зона, да намерят съответствие в нарежданията, подадени в друга или други тръжни зони.

Б – Въвеждане на противоречиви нареждания

- (62) Ако един участник на пазара първо сключи изпрана сделка от тръжна зона А към тръжна зона Б (с продажба в тръжна зона А и покупка в тръжна зона Б), а след това подаде нареждания за продажба в Б и за покупка в А, така изпраща сигнали относно целта (целите) на изпраната сделка. Ако изпраните сделки са извършени с цел балансиране, не е разумно за пазарния участник в последствие да подава нареждания, които ако намерят съответствие, ще неутрализират ефекта на балансиране на изпраната сделка. Това обаче може да бъде причинено от промяна в пазарната ситуация.

5 Обобщение

- (63) Настоящата Обяснителна бележка има за цел да предостави по-подробна информация относно презапасяването с капацитет като поведение и относно оценяването му по член 5 от REMIT, за да се насърчи интегритетът, прозрачността и правилното функциониране на европейските пазари за търговия на едро с енергия и да се осигури последователното прилагане на REMIT от НРО.
- (64) Въпреки че презапасяването с капацитет може да се осъществява по различни начини на пазарите в рамките на деня с явно и неявно разпределяне на капацитета за пренос, елементите, които имат значение в оценката на това поведение, са сходни. Както е описано в раздел 2, за да се определи дали дадено поведение може да се счита за презапасяване с капацитет, трябва да се вземат предвид два кумулативни елемента: (i) придобиването на целия или част от разполагаемия капацитет за пренос и (ii) неизползването или неефективното използване на този РКП.
- (65) За да се определи дали едно презапасяване с капацитет е манипулативно, трябва да бъде извършена оценка за конкретния случай въз основа на критериите, описани в раздел 3. Практиките на презапасяване с капацитет, включващи едновременно (i) придобиването на *значителна* част от капацитета (РКП в такъв размер, че има потенциала да намали или затрудни сближаването на цените между свързаните тръжни зони, което би възникнало в противен случай) и (ii) *използването* или *неефективното използване* на този капацитет, се окачествяват като манипулиране на пазара по член 2, параграф 2 от REMIT и следователно са забранени от член 5 от REMIT.
- (66) Когато един участник на пазара придобие значителна част от разполагаемия капацитет за пренос между две тръжни зони чрез механизма за явно разпределяне, се дава сигнал, че се очаква да настъпи предлагане на съответния обем електроенергия в една тръжна зона и търсене в друга. Освен това ако бъде придобит целият РКП, се дава сигнал относно ситуацията на търсенето и предлагането в две тръжни зони, тъй като търсенето от страна на други пазарни участници в едната тръжна зона не може да отговори на предлагането в другата тръжна зона, и обратното. Ако бъде придобита значителна част от разполагаемия капацитет за пренос и той не се използва или се използва неефективно, тогава придобиването на капацитета за пренос реално не отразява фундаментите на търсенето и предлагането в двете тръжни зони. Сигналите, които се дават с придобиването на разполагаемия капацитет за пренос, следователно са подвеждащи или дори лъжливи.
- (67) Ако един участник на пазара придобие значителен обем от разполагаемия капацитет за пренос и не го използва изцяло за пренос на електроенергия от зона с ниски цени към зона с високи цени, той поддържа цените на електроенергията в различните тръжни зони на изкуствено равнище, което не е оправдано от фундаментите на търсенето и предлагането. Тези цени са изкуствени, тъй като те не отразяват равнището, което би могло да се постигне, ако нямаше презапасяване с капацитет за пренос от страна на пазарния участник. Поведението на пазарния участник води до отклонение в цената, до която биха имали достъп другите пазарни участници в отсъствието на презапасяване с капацитет. Ако разполагаемият капацитет за пренос беше използван, равнищата на цените в свързаните тръжни зони щяха да бъдат по-близки.

- (68) Въздействието на манипулативното презапасяване с капацитет зависи от размера на РКП, с който е извършено презапасяване, от ликвидността на пазарите, от дължината на времевия интервал от търговската сесия, през който има презапасяване с РКП и от други фактори.
- (69) REMIT не изисква доказателства за намерението на участника (участниците) на пазара, за да определи презапасяването с капацитет като нарушение на REMIT²⁵. Презапасяването с капацитет, което възниква, без пазарният участник да има намерение да манипулира пазара, може да се определи като манипулиране на пазара по REMIT дотолкова, доколкото с него се дават или е вероятно да се дадат лъжливи или подвеждащи сигнали и/или се определят цените на енергийните продукти на едро на изкуствено равнище.
- (70) Както е посочено в член 2, параграф 3, буква а) и член 5 от REMIT, презапасяването с капацитет може да се счита за опит за манипулиране на пазара, без с него да се дават лъжливи или подвеждащи сигнали или да се определя цената на изкуствено равнище. Самото намерение на пазарния участник да даде тези сигнали или да определи цената изкуствено е достатъчно, за да се счита, че има опит за манипулиране на пазара.
- (71) Когато се анализира търговско поведение, за да се идентифицира възможно манипулативно презапасяване с капацитет, наред с други индикатори може да се вземе предвид и следната комбинация от индикатори: (i) съществуването на ценови разлики между тръжните зони; (ii) размера на придобития от един и същ участник на пазара РКП; (iii) дължината на времевия интервал между сделките на същия участник на пазара; (iv) прякото или косвено обръщане на сделката; (v) използването на изпрани сделки между тръжни зони; и (iv) въвеждането на противоречиви нареждания.

²⁵ Въпреки това ако НРО могат да докажат, че има намерение за манипулиране на пазара, те могат също така да санкционират презапасяването с капацитет като опит за манипулиране на пазара (съгласно член 2, параграф 3 от REMIT).